

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRAS
ĮSAKYMAS
DĖL PADUSTĖLIO PELKIŲ GAMTOTVARKOS PLANO PATVIRTINIMO

2014 m. birželio 10 d. Nr. D1-516
Vilnius

Vadovaudamasis Saugomų teritorijų strateginio planavimo dokumentų rengimo ir tvirtinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 709 „Dėl saugomų teritorijų strateginio planavimo dokumentų rengimo ir tvirtinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 27 punktu:

1. T v i r t i n u Padustėlio pelkių gamtotvarkos planą (toliau – Gamtotvarkos planas) (pridedama).

2. P a v e d u:

2.1. Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos, Generalinei miškų urėdijai prie Aplinkos ministerijos užtikrinti tinkamą priemonių, numatytų šio įsakymo 1 punktu patvirtintame Gamtotvarkos plane, įgyvendinimą;

2.2. Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos:

2.2.1. užtikrinti lėšų planavimą priemonėms, numatytoms šio įsakymo 1 punktu patvirtintame Gamtotvarkos plane, už kurių įgyvendinimą atsakinga Sartų regioninio parko direkcija;

2.2.2. iki 2014 m. gruodžio 31 d. užtikrinti saugomų rūšių radaviečių ir augaviečių, nurodytų šio įsakymo 1 punktu patvirtintame Gamtotvarkos plane, suregistravimą Saugomų rūšių informacinėje sistemoje;

2.3. Generalinei miškų urėdijai prie Aplinkos ministerijos užtikrinti valstybės įmonės Zarasų miškų urėdijos privalomųjų miško atkūrimo, apsaugos ir tvarkymo darbų lėšų, kuriomis reikia finansuoti atitinkamas priemones, numatytas šio įsakymo 1 punktu patvirtintame Gamtotvarkos plane, planavimą.

Aplinkos ministras

Valentinas Mazuronis

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro

2014 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. D1-516

PADUSTĖLIO PELKIŲ GAMTOTVARKOS PLANAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Padustėlio pelkių gamtotvarkos planas (toliau – Gamtotvarkos planas) parengtas vietovei, atitinkančiai gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus – Padustėlio pelkės, vadovaujantis Reikalavimų gamtotvarkos plano turiniui aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. D1-645 „Dėl reikalavimų gamtotvarkos plano turiniui aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas). Prie šio Gamtotvarkos plano pridedama pagrindžiamoji informacija su joje esančiais brėžiniais ir priedais, išsamiai paaiškinanti ir pagrindžianti Gamtotvarkos plano sprendinius (toliau – Pagrindžiamoji informacija) ir taikoma tiek, kiek reikia juos pagrįsti. Pagrindžiamoji informacija skelbiama Aplinkos ministerijos tinklalapyje www.am.lt/gamtotvarka.

II. TERITORIJOS BŪKLĖS APRAŠYMAS IR ĮVERTINIMAS

2. Teritorija, kuriai parengtas šis Gamtotvarkos planas – Padustėlio pelkės, yra Utenos apskrities Zarasų rajono savivaldybės Dusetų seniūnijoje ir patenka į Sartų regioninio parko ekologinės apsaugos prioriteto zoną. Teritorijos miškai priskirti VI Zarasų miškų urėdijos Dusetų girininkijai. Bendras teritorijos, kuriai parengtas šis Gamtotvarkos planas, plotas yra 107,2 ha.

Vietovė, atitinkanti gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus – Padustėlio pelkės (toliau – Padustėlio pelkės), yra įtraukta į Vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašą, skirtą pateikti Europos Komisijai, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr. D1-210 „Dėl vietovių atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbios teritorijos atrankos kriterijus, sąrašo, skirtą pateikti Europos Komisijai, patvirtinimo“, siekiant išsaugoti šias Europos Bendrijos svarbos natūralias buveines, įtrauktas į 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvą 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 15 skyrius, 2 tomas, p. 102) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2013 m. gegužės 13 d. Tarybos direktyva 2013/17/ES (OL 2013 L, p. 193) (toliau – Buveinių direktyva): 6410 Melvenynus, 6430 Eutrofinius aukštuosius žolynus, 6450 Aliuvines pievas, 7140 Tarpinės pelkes ir liūnus, 7230 Šarmingas žemapelkes.

Teritorija taip pat užima dalį paukščių apsaugai svarbios teritorijos – Sartų regioninis parkas, kuri nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr. 399 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra paukščių apsaugai svarbių teritorijų, sąrašo patvirtinimo ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų nustatymo“ ir skirta vapsvaėdžio (*Pernis apivorus*), plovinės vištelės (*Porzana parva*), žvirblinės pelėdos (*Glaucidium passerinum*) ir tripirščio genio (*Picoides tridactylus*) apsaugai.

Teritorijoje yra keli augalijos kompleksai. Didžiausią plotą užima pelkės (sudaro 53,4 proc.), miškų buveinės užima 24,6 proc., žemės ūkio naudmenos – 8,5 proc., vandenys – 6,1 proc. ir kitos naudmenos užima 7,4 proc. teritorijos. Dauguma medynų (71 proc.) priskirti IIA miškų grupei (ekosistemų apsaugos miškai), kita jų dalis – III miškų grupei (apsauginiai miškai). Taip pat

teritorijoje yra jau uždaryti Užtildės nuotekų valymo įrenginiai, išsidėstę centrinėje Padustėlio pelkių dalyje (tarp Šventosios upės ir kanalo), kurie užima 3,1 ha valstybinės žemės plotą.

Gamtotvarkos plano rengimo metu buvo patikslinti teritorijoje esančių Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių tipai ir jų užimami plotai. Nustatytos 6 tipų natūralios buveinės, užimančios 19,7 ha bendrą plotą:

6410 Melvenynų buveinė yra Vainiaus ežero rytinio kranto apyežerėje ir ribojasi su 7230 Šarmingų žemapelkių buveine, taip pat su apyežerio mišku. Todėl šioje buveinėje yra nemažai medžių ir krūmų, kurie toliau plinta. Buveinės bendras plotas – 0,5 ha. Jos būklė yra patenkinama;

6450 Aliuvinių pievų ir 6430 Eutrofinių aukštųjų žolynų buveinės sudaro kompleksus Šventosios upės pakrantėse. Buveinių bendras plotas – 7,2 ha, jų būklė tik patenkinama, nes pamažu užauga medžiai ir krūmai;

7140 Tarpinių pelkių ir liūnų buveinės su 7230 Šarmingų žemapelkių buveinėmis sudaro kompleksus aplink Vainiaus ežerą ir teritorijos šiaurinėje dalyje. Į šias buveines palaipsniui skverbiasi medžiai ir krūmai, todėl jų būklė yra tik patenkinama. Bendras buveinių plotas – 4,4 ha;

91E0 *Aliuvinių miškų buveinė užima 7,6 ha plotą šiaurinėje teritorijos dalyje. Ši buveinė susiformavo prieš kelis dešimtmečius nustojus naudoti buvusias pievas. Buveinės būklė šiuo metu yra gera.

Gamtotvarkos plano rengimo metu buvo nustatytos 2 augalų rūšys, įrašytos į Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą (toliau – Saugomų rūšių sąrašas), patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 504 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašo patvirtinimo“, viena iš jų – žvilgančioji riestūnė (*Hamatocaulis vernicosus*) – įrašyta ir į Buveinių direktyvos II priedą:

Raudonoji gegūnė (*Dactylorhiza incarnata*). Vainiaus apyežerės pelkėje aptikti pavieniai augalai ar nedidelės jų grupės. Augavietės būklė yra patenkinama dėl apaugimo sumedėjusia augalija;

Žvilgančioji riestūnė. Pavieniai, aptikti dviejose teritorijos vietose: Vainiaus apyežerėje ir pelkutėje šiaurinėje teritorijos dalyje. Augavietės būklė blogėja, nes užauga medžiais ir krūmais.

Teritorijoje nustatytos 2 perinčios ar galinčios perėti paukščių rūšys, įtrauktos į 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos (kodifikuota redakcija) (OL 2010 L 20, p.7) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2013 m. gegužės 13 d. Tarybos direktyva 2013/17/ES (OL 2013 L, p. 193) I priedą (toliau – Paukščių direktyva):

Nendrinė lingė (*Circus aeruginosus*). Nereguliariai peri viena pora, būklė gera;

Švygžda (*Porzana porzana*). Šlapiose Šventosios upės pakrantėse švilpiantis patinas buvo registruojamas 2002–2004 m., vėliau neaptiktas. Švygžda įrašyta ir į Saugomų rūšių sąrašą.

Teritorijoje nustatyta varliagyvių rūšis, įrašyta į Saugomų rūšių sąrašą ir Buveinių direktyvos II priedą – raudonpilvė kūmutė (*Bombina bombina*). Užtildės nuotekų valymo laukeliuose aptikta keliasdešimt individų. Rūšies būklė tik patenkinama, nes šioje teritorijoje trūksta jai tinkamų nedidelių vandens telkinių.

6410 Melvenynų, 6450 Aliuvinių pievų, 6430 Eutrofinių aukštųjų žolynų, 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų ir 7230 Šarmingų žemapelkių buveinių ir jose augančios nykstančios rūšies žvilgančiosios riestūnės būklė vertinama kaip patenkinama, nes dėl nutrūkusio tradicinio ūkininkavimo – šienavimo ir ganymo, šios buveinės palaipsniui užauga medžiais ir krūmais. Todėl išsaugant čia augančias saugomas augalų rūšis būtinos tvarkymo priemonės – sumedėjusios augalijos ir jos atžalų ir žolinės augalijos šalinimas.

Ankstesniais laikotarpiais teritorijoje pažeistas hidrografinis tinklas ir hidrologinis režimas pamažu savaime renatūralizuojasi, todėl tam papildomų gamtotvarkos priemonių nenumatoma.

Siekiant užtikrinti gerą raudonpilvės kūmutės populiacijos apsaugos būklę ir sudaryti palankias veisimosi ir žiemojimo sąlygas, reikia buvusių Užtildės nuotekų valymo įrenginių vietoje suformuoti tinkamus raudonpilvei kūmutei seklius vandens telkinius ir įrengti tinkamas žiemavietes.

Gamtotvarkos plano teritorijoje valstybinė ar valstybės valdoma žemė sudaro 82,7 proc., privati – 17,3 proc., o laisvos valstybinės žemės fondo žemė – 17,8 proc.

III. GAMTOTVARKOS PLANO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI, PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

3. Gamtotvarkos plano tikslas – užtikrinti palankią teritorijoje randamų Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių būklę: 6410 Melvenynų – ne mažesniame nei 0,5 ha plote, 6430 Eutrofinių aukštųjų žolynų ir 6450 Aliuvinių pievų – ne mažesniame nei 7,2 ha, 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų ir 7230 Šarmingų žemapelkių – ne mažesniame nei 4,4 ha, 91E0 *Aliuvinių miškų – ne mažesniame nei 7,6 ha su joms būdinga struktūra ir rūšine sudėtimi; siekti išsaugoti esamas ir pagausinti Europos Bendrijos svarbos rūšių: žvilgančiosios riestūnės ir raudonpilvės kūmutės, o taip pat Saugomų rūšių sąraše esančios rūšies – raudonosios gegūnės populiacijas.

4. Gamtotvarkos plano tikslui pasiekti numatomi šie uždaviniai:

4.1. atkurti ir palaikyti 6410 Melvenynų, 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų bei 7230 Šarmingų žemapelkių buveines su žvilgančiosios riestūnės ir raudonosios gegūnės populiacijomis, pagerinti buveinių struktūrą;

4.2. atkurti ir palaikyti 6430 Eutrofinių aukštųjų žolynų ir 6450 Aliuvinių pievų buveines, pagerinti buveinių struktūrą;

4.3. sudaryti palankias veisimosi ir žiemojimo sąlygas raudonpilvei kūmutei.

5. Šio Gamtotvarkos plano uždaviniams įgyvendinti numatytų priemonių planas pateiktas priede.

IV. GAMTOTVARKOS PLANO PRIEMONES ĮGYVENDINANTYS ASMENYS IR JŲ FUNKCIJOS

6. Gamtotvarkos plano priemonių įgyvendinimą Padustėlio pelkių teritorijoje koordinuoja Sartų regioninio parko direkcija. Ji atsakinga už teritorijoje nustatytų Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir rūšių, o taip pat Saugomų rūšių sąraše esančios rūšies, palankios apsaugos būklės užtikrinimą ir priežiūrą.

Sartų regioninio parko direkcija organizuoja šio Gamtotvarkos plano priemonių įgyvendinimo plano (toliau – Priemonių planas) 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 3.1–3.4 priemonių įgyvendinimą.

VĮ Zarasų miškų urėdija vykdo kompleksinę miškų ūkio veiklą teritorijos valstybinės reikšmės miškuose. Ji kartu su Sartų regioninio parko direkcija yra atsakinga už Gamtotvarkos plane numatytų 1.1, 1.2 ir 2.1 priemonių, susijusių su sumedėjusios augalijos šalinimu pelkių ir pievų buveinėse, esančiose miško žemėje, išsaugant žvilgančiąsias riestūnes ir raudonąsias gegūnes, įgyvendinimą.

V. IŠTEKLIŲ ANALIZĖ, LĖŠŲ POREIKIS GAMTOTVARKOS PLANO PRIEMONĖMS ĮGYVENDINTI

7. Išteklių analizė, preliminarus lėšų poreikis Gamtotvarkos plane numatytoms priemonėms įgyvendinti pateikiami šio plano Pagrindžiamojoje informacijoje. Pagrindiniai šiame Gamtotvarkos plane numatytų priemonių finansavimo šaltiniai yra ES struktūrinių fondų, Aplinkos apsaugos rėmimo programos ir VI miškų urėdijų privalomiesiems miško apsaugos ir tvarkymo darbams skiriamos lėšos, taip pat teisės aktų nustatyta tvarka gautos kitos lėšos.

VI. GAMTOTVARKOS PLANO TIKSLINIMO IR STEBĖSENOS TVARKA

8. Gamtotvarkos planas turi būti reguliariai peržiūrimas nustatant, ar vykdomos jame numatytos priemonės duoda laukiamą rezultatą. Tam būtina reguliari Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir rūšių, taip pat Saugomų rūšių sąraše esančios rūšies buveinių kokybės, dydžio ir rūšių individų gausos stebėseną. Jei stebėsenos duomenys parodo, kad uždaviniai neįgyvendinami, Gamtotvarkos planas turi būti tikslinamas.

9. Už gamtotvarkos plano įgyvendinimo stebėseną, peržiūrėjimą ir tikslinimą atsakinga Sartų regionio parko direkcija.

10. Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių: 6410 Melvenynų, 6430 Eutrofinių aukštųjų žolynų, 6450 Aliuvinių pievų, 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų ir 7230 Šarmingų žemapelkių stebėseną ir Europos Bendrijos svarbos tikslinių rūšių: žvilgančiosios riestūnės ir raudonpilvės kūmutės, taip pat Saugomų rūšių sąrašo rūšies – raudonosios gegūnės populiacijų stebėseną turi būti vykdoma jų radavietėse pagal Pagrindžiamojoje informacijoje pateiktus nurodymus ir ne rečiau kaip prieš pat kiekvieną Gamtotvarkos plano peržiūrą. Už stebėsenos vykdymą atsakinga Sartų regioninio parko direkcija.

11. Jeigu Teritorijoje ataskaitiniame laikotarpyje buvo vykdyta tikslinių gamtos vertybių stebėseną pagal tuo metu galiojančią Valstybinę aplinkos monitoringo programą, tuomet šios stebėsenos metu surinkti duomenys pagal galimybes panaudojami Gamtotvarkos peržiūros ataskaitoje.

12. Gamtotvarkos plano peržiūrėjimo ir tikslinimo tikslais svarbu vykdyti ir atliktos gamtotvarkos veiklos stebėseną: rūšių buveinėse ne rečiau kaip prieš pat kiekvieną Gamtotvarkos plano peržiūrą turi būti įvertinama, ar gamtotvarkos veiklos pobūdis ir intensyvumas yra tinkami saugomų gamtos vertybių atžvilgiu. Taip pat turi būti įvertinamos gamtotvarkos veiklos sąsajos su Pagrindžiamojoje informacijoje nurodytais Gamtotvarkos plano uždavinių įgyvendinimo rodikliais, Gamtotvarkos plano tikslais ir šio plano rengimo metu nustatytais grėsmėmis.

13. Gamtotvarkos planas turi būti peržiūrimas po penkerių metų po Gamtotvarkos plano patvirtinimo. Paskutinė peržiūrėjimo ataskaita rengiama kitais metais pasibaigus Gamtotvarkos plano galiojimui. Prieš pat kiekvieną peržiūrą turi būti atlikta visų Gamtotvarkos plano tikslinių buveinių ir rūšių stebėseną. Prieš atliekant peržiūrą rekomenduojama gauti mokslininkų, ypač jeigu jie vertino saugomų rūšių ir buveinių būklę, kitų suinteresuotų asmenų ar institucijų pastabas ir rekomendacijas. Sartų regioninio parko direkcija, vadovaujantis Aprašo 3 priedu, parengia peržiūros ataskaitą ir ją teikia Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos.

14. Atliekant Gamtotvarkos plano peržiūrą, įvertinama:

14.1. Gamtotvarkos plano uždavinių įgyvendinimas. Jei uždaviniai neįgyvendinti, nurodomos pagrįstos priežastys;

14.2. iškeltų uždavinių atitiktis esamai situacijai;

14.3. Gamtotvarkos plano priemonių finansavimas ir lėšų panaudojimas;

- 14.4. suinteresuotų asmenų indėlis, derinimo rezultatai, susitarimai;
- 14.5. pasiekti tvarkymo rezultatai;
- 14.6. Europos Bendrijos svarbos rūšių populiacijų ir jų buveinių būklė, vadovaujantis jų stebėsenos rezultatais;
- 14.7. Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių būklė, vadovaujantis šių objektų stebėsenos rezultatais;
- 14.8. Gamtotvarkos plano įgyvendinimo poveikis tikslinėms Gamtotvarkos plano vertybėms;
- 14.9. būtinybė pakeisti vykdomas Gamtotvarkos plano priemones ar numatyti naujas.
15. Gamtotvarkos plano peržiūros metu turi būti atliktas ne tik jo rezultatų įvertinimas, bet, esant reikalui, ir papildymas naujais duomenimis. Tuo atveju, kai Gamtotvarkos planas pakeičiamas, jis turi būti apsvarstytas su suinteresuotais asmenimis ir įstaigomis, kurios susijusios su numatomais Gamtotvarkos plano pakeitimais. Kitos suinteresuotos institucijos (nesusijusios su pakeitimais) turi būti informuojamos apie Gamtotvarkos plano pakeitimus.
16. Gamtotvarkos plano pakeitimą, jo derinimą, suinteresuotų institucijų ar asmenų informavimą organizuoja Sartų regioninio parko direkcija, gavusi raštišką Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos pritarimą šiam pakeitimui.
17. Gamtotvarkos planas gali būti peržiūrimas ir tikslinamas ir kitu laiku, nei nurodyta šio Gamtotvarkos plano 13 punkte, jeigu blogėja saugomų buveinių būklė, mažėja saugomų rūšių gausa ir blogėja jų buveinių būklė arba surandama efektyvesnių būdų užtikrinti palankią jų apsaugos būklę.
-

Padustėlio pelkių
Gamtotvarkos plano priedas

GAMTOTVARKOS PLANO PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Uždavinys	Priemonės pavadinimas	Atsakinga institucija	Priemonės įvykdymo terminas arba periodiškumas	Priemonių finansavimo ir įgyvendinimo prioritetai ¹
1. Atkurti ir palaikyti 6410 Melvenynų, 7140 Tarpinių pelkių ir liūnų bei 7230 Šarmingų žemapelkių buveines su žvilgančiosios riestūnės ir raudonosios gegūnės populiacijomis, pagerinti buveinių struktūrą	1.1. sumedėjusios augalijos pašalinimas melvenynų ir pelkių buveinėse	Sartų regioninio parko direkcija, VĮ Zarasų miškų urėdija	I metais	I
	1.2. ataugančių medžių, krūmų atžalų ir žolinės augalijos pašalinimas melvenynų ir pelkių buveinėse	Sartų regioninio parko direkcija, VĮ Zarasų miškų urėdija	II, III, VI, IX metais	I
2. Atkurti ir palaikyti 6430 Eutrofinių aukštųjų žolynų ir 6450 Aliuvinių pievų buveines, pagerinti buveinių struktūrą	2.1. sumedėjusios augalijos pašalinimas pievų buveinėse	Sartų regioninio parko direkcija, VĮ Zarasų miškų urėdija	I metais	I
	2.2. pievų buveinių šienavimas pašalinant nušienautą augaliją	Sartų regioninio parko direkcija	II, III, V, VII, IX metais	I
3. Sudaryti palankias veisimosi ir žiemojimo sąlygas raudonpilvei kūmutei	3.1. buvusių nuotekų valymo laukelių pertvarkymo į seklias kūdras ir raudonpilvių kūmučių žiemavietės įrengimo įvertinimas ir techninio projekto parengimas	Sartų regioninio parko direkcija	I metais	I
	3.2. buvusių nuotekų valymo laukelių pertvarkymo į seklias kūdras ir raudonpilvių kūmučių žiemavietės įrengimo techninio projekto įgyvendinimas	Sartų regioninio parko direkcija	II metais	II
	3.3. pertvarkytų laukelių drėkinimo sistemos priežiūra (ne mažiau kaip 4 darbo dienas per metus)	Sartų regioninio parko direkcija	II–X metais	II
	3.4. periodiškas krūmų kirtimas ir šienavimas pertvarkytų laukelių rytiniame, pietiniame ir pietvakariniame pakraštyje	Sartų regioninio parko direkcija	III, V, VII, IX metais	II

¹ Priemonių svarba: I – labai svarbios; II – mažiau svarbios.